

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

XIX. De irregularitatibus in genere, & de illis in specie quæ exurgunt ex
defectu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](#)

C A P U T X I X.

*De irregularitatibus in genere, & de illis in specie
qua exurgunt ex defectu.*

I. **V**IAM ad Ordines & Beneficia präcludunt irregularitates. Est verò irregularitas canonicum impedimentum Ordines sufficiendi, aut suscepitos exercendi. Eaque duplex est, vel enim ex defectu procedit, vel ex delicto.

II. In universum irregularitas non modò tonsura & Ordinum susceptionem impedit, sed etiam usum hogum antè susceptorum, can. *Curandum*, & can. *Si cuius uxorem*, dist. 34. & cap. fin. de temp. ordin. Quinetiam obstat suscipiendis Beneficiis, parique incapacitatem ad ipsa, sicut de censuris superioris admonui, cap. *Postulatis*, de clerico excom. ministr. At verò subsequens irregularitas, sicut de censuris quoque dictum est, non inducit Beneficii antea adepti vacationem, ex decisione Rotæ 195. & communis Doctorum sensu, Gomez tract. de *Expectativis*, num. 60. Covarruviae in cap. *Alma mater*, 1. p. §. 7. num. 4. not. 11. Bonacina de excom. disp. 2. quæst. 2. punct. 4. num. 9. & tract. de irregularit. disp. 7. q. 1. punct. 4. n. 8. Coninch disp. 18. dub. 1. n. 5. Et probatur per cap. *Ex parte*, de excessib. Prælat. ubi irregularis ex delicto homicidii (quæ certè irregularitas gravissima & summè odiosa est) non judicatur ipso facto depositus à suo Beneficio, sed per Judicis sententiam deponendus. Multò minus igitur privatur Beneficio is qui citra culpam, sed ex solo defectu, qualis est corporis ægritudo, contraxerit irregularitatem: sed hoc solum ne afflito superaddatur afflictio, curandum est Superiori, si sit curatum Beneficium, ut ei de Vicario provideatur cum assignatione partis fructuum Beneficii, cap. *Ex parte*, & cap. fin. de cler. ægrot. nisi velit ipse Beneficiarius resignare, hoc enim ei liberum est.

III. Cum irregulari ex defectu non potest Episcopus dispensare, nisi uno, aut altero casu. Potest enim circa illegitimorum natalia dispensare ad solos minores Ordines, atque ad simplex, non verò ad curatum Beneficium, cap. 1. de filiis presbyt. Atque ex consuetudinis vi à pluribus Doctoribus assertæ potest cum bigamo ad minores, & ad simplicia Beneficia dispensare, juxta sanctum Thomam in 4. dist. 27. q. 3. art. 3. Sylvestrum verbo *Bigamus*, quæst. 7. Rotæ decif. 447. Azorium p. 2. lib. 3. cap. 5. & alios. At verò circa irregularitates ex delicto possunt Episcopi dispensare, si delictum sit occultum (excepto voluntario homicidio, quanyis occulto)

&c

& necdum fuerit deductum ad forum contentiosum, ut statuit Concilium Trident. sess. 24. cap. 6. His exceptis casibus ad solum Summum Pontificem pertinet irregularitatum dispensatio.

IV. Porro irregularitatum ex defectu novem species recensentur. 1. Natalium in filiis illegitimis. 2. Libertatis in servis. 3. Obligationis ad ratiocinia. 4. Aetatis canonice prescripte circa Ordines & Beneficia. 5. Famæ. 6. Animi in dementibus. 7. Corporis. 8. Lenitatis. 9. Bigamie, que vel est vera in eo qui duas successivè duxit uxores; vel interpretativa in eo qui duxit unicam, sed viduam, aut quomodocunque ab altero vicem: aut cum quis virginem quidem duxit, sed post matrimonium adiutorata est, si post adulterium maritus eam vel semel cognoverit: si vero non cognovit post ejus adulterium, nulla inducitur irregularitas, can. Si cuius, & can. Laici, dist. 34. His addit bigamiam similitudinariam, ubi quis post solenne votum, sive religiose professionis, sive facri Ordinis contraxit, & consummavit matrimonium, sive valide ex Papæ dispensatione, sive invalidè, can. Quotquot, 27. q. 1. & cap. Nuper, & cap. fin. de bigamis. At verò si vir conjugatus adulteretur, non ideo fit irregularis, sicut neque si eam duxerit, quam antea defloraverat. Itaque bigami non tam propter incontinentiam arcentur ab Ordinibus, quam ob disparitatem quam habent cum mysticis Christi & Ecclesiæ nuptiis, quarum imaginem nuptiæ Christianorum referunt. Ephes. 5. Per bigamiam enim tollitur illa conformitas, quatenus Ecclesia est unica & perpetua & incorrupta sponsa Jesu Christi. Huc spectant can. Maritum, dist. 32. & can. Chrysostomum, dist. 24.

V. Non contrahitur bigamia nisi per completam omnino carnalem copulam. Si sint igitur multa matrimonia rata, sed unum solum consummatum, non inducitur bigamia. Etsi namque matrimonium ratum sit verum Ecclesiæ Sacramentum referens Christi cum Ecclesia unionem, non illam tamen refert qua per Divini Verbi incarnationem facta est, sed eam solam quæ ex gratia & charitate resultat.

VI. Natalium defectus ipso jure removetur per religiosam professionem, fitque ut professus illegitimè natus capax evadat factorum Ordinum, sed non Prælaturarum; adhuc enim arcetur tam à Prælaturis Regularibus quam ab Episcopali dignitate, cap. 1. de fil. presbyt. Moniales etiam illegitimè natae non possunt eligi Abbatisse, nisi ex Apostolica dispensatione, Navarrus cap. 27. num. 20. & comment. 2. de Regularib. num. 60. Sanchez in Decalog. tom. 2. lib. 5. cap. 5. num. 19. & 20. Barbosa in Trident. sess. 25. de Regular. cap. 7. alii quo ibidem testes adducit.

VII. Obligati ad publica ratiocinia, ut tutores, quæstores, curatores, publici administratores, sunt irregulares, cap. Præterea, dist. 51. & tot. tit. de obligat. ad ratiocin.

VIII. Irregularitati ex animi defectu locus est in energumenis, seu arreptiis

arreptitiis , can. Clerici , dist. 33. in dementibus quoque , in epilepticis , in lunaticis , can. Maritum , dist. 33. Qui omnes si antea non fuerunt ordinati , excluduntur in perpetuum ab Ordinibus , quantumvis constet eos postea liberatos fuisse , d. can. Maritum. Consuetudine tamen passim recepta non solent computari ad irregularitatem epileptici affectus qui acciderunt ante completum decimumquartum aetatis annum , neque eorum haberi solet ratio qui annis infantiae contigerunt : alioqui magna Clericorum & Sacerdotum pars esset irregularis ; in teneris enim annis hos affectus permultis contingere , qui deinde provectiones ad sacros Ordines indiscriminatim accedunt , docet experientia. Aitque Hippocrates aphor. 7. sect. 5. *Epilepsia* ante pubertatem motionem recipit , post vigesimum verò quinimum annum fere consistatur ad mortem usque. Idemque aphor. 28. sect. 3. Plurimi (inquit) pueriles morbi alii intra dies quadragesinta , nonnulli intra septem menses , quidam intra annos septem , alii ipsis etiam ad pubertatem accidentibus. Qui verò permanserint , neque pueris circa pubertatem , neque faminis cum menstruis erumpunt , solui fuerint , in vetera cere consueverunt. Zachias qui Medicinam Romæ cum magna doctrina fama profitebatur , hac de re consultus sic responderet consil. 59. Eum qui gravi , non autem levi epilepsia pluries etiam post puberes annos corruptus est , non tamen esse irregularē , & posse sine dispensatione ordinari , si aliquot annorum spatio symptomā non recurrerit. Ibidemque suadere conatur , Canones qui contrarium decernere videntur , intelligendos esse de feeda & gravi epilepsia qua post pubertatem est ferè insanabilis. Sed Zachias refragamur , & tutius esse ducimus , & Canonum prescriptis esse conformius , omnes verè epilepticas affectiones qua post pubertatis annos continentur , irregularitati adscribere : exiguae tamen , aut nullam habendam esse rationem earum qua impuberibus contigerunt.

I X. Si verò legitimè sacrī initiatō ægritudo epileptica supervenerit , hic poterit suscep̄tos Ordines exercere , dummodo iste præcautiones adhibeantur. Primum quidem ut integrō anno epilepticū symptomā non recurrerit ; idemque ferendum iudicium de amentia , & de infestatione dæmoniaca , can. Communiter , dist. 33. Prædicto can. Communiter , dist. 33. videtur adversari can. Nuper , 7. quæst. 2. ubi Papa requirit solum triginta dies ad explorandum epilepticū morbum. Sed Glossa recte ambos Canones conciliat , ut requiratur annus ubi constat de præterito epileptico casu : sed si non constet , sed solum dubitetur , sufficit exploratio dierum triginta ; etenim canon Nuper , disertè exprimit rem esse in dubio , & alleveranter negari ab eo circa quem lis ventilabatur. Nec desunt qui requiri utrumque tempus afferant , ut scilicet non ante decurrere incipiat annus , nisi post decursum triginta dierum : sed sufficit annus ab ultimo accessu computatus , ubi de ægritudine constat ; & sufficiunt triginta dies ad experiendum , ubi de re non constat , juxta Glossam utriusque Canonis.

X. Sanè si quis nondum est ab epileptica ægritudine prorsus liberatus ,

F Fff fed

sed rariūs eā corripi solet, ut semel in mense cadendo in terram, si id sit sine ullo clamore, spumarum emissione, & corporis horrenda agitacione, hic poterit sacram celebrare, adjuncto sibi altero Sacerdote jejuno qui Sacrum perficiat, si forte celebrans post inchoatum Canonem corriperetur, d. can. *Nuper.*

X I. Irregularis est qui se castrari permisit ob cantum; quod etiam illicitum est. Sed si permisit ex justa ac licta causa, ut si ob curationem ingruentis morbi, non censetur irregularis, can. *Si quis abscederit, & can. Si quis se, dist. 55. & cap. Significasti, de corp. vitiatis.*

X II. Ad animi defectum pertinent illiterati, can. *Illiteratos, dist. 26. & neophyti, idest qui ab idolatria, vel Mahumerismo, aut Judaismo recens conversi, adultaque aetate baptizati sunt, can. Quoniam, dist. 48.*

X III. Defectus ille corporis causat irregularitatem, qui vel impedit usum Ordinis, quālis est cæcitas; vel notabilē gignit deformitatem, ut est carentia visus in oculo sinistro, qui vocari solet oculus Canonis, si ex eo defectu necesse sit ad legendū Canonem contorquere indecorē vultum ad sinistram partem. At ubi quis ita prævalereret oculo dextro, ut sine ulla indecentia posset Canonem de Altari legere, non est censendus irregularis, ut docet Navarra cap. 27. num. 199. Judicium autem infirmitaris aut deformitatis quoad irregularitatem inducendam, vel non, ad Episcopum pertinet, cap. 2. de corpore vitiatis. Innocentius in cap. 1. codem titulo, Sylvestris verbo *Corpore vitiatis, quest. 1. Navarra cap. 27. num. 200, aliisque communiter.*

X IV. Is qui suā culpā gravi, quanvis invitus, aliquo membro mutilatus fuit, etiam si ea membra privatio alioqui non causasset irregularitatem, quia vel occulta est, vel deformitatem gravem non causat, nec actum Ordinis impedit, est nihilominus irregularis, can. fin. dist. 55. cuiusmodi ille censendus est cui in adulterio deprehenso virilia in peccatum, vel ultionem excusa fuerint. Ugolinus, Navarrus, Avila & alii communiter.

X V. Habens corporis defectum impudentem susceptionem Ordinis Sacerdotalis, censendus est irregularis ad reliquos Ordines inferiores & sacros, ex communiori sententia Angeli, Ugolini, Navarræ, Avilæ, Bonacinae: quanvis Paludanus, Sayrus & alii pauci dissentiant. Sed is qui post susceptum Sacerdotium evasit irregularis quoad Missæ celebrationem, ut si amiserit pollicem, aut indicem, aut oculos, poterit adhuc reliqua munia celebrare, ad quā supereft ei habilitas, ut est confessionum auditio.

X VI. Irregularitatem ex defectu lenitatis parit homicidium voluntarium, aut membra mutilatio, si sine facientis culpa sit, qualem facit Judent, apparitor, carnifex, dum suo justè funguntur officio; & accusatores, & testes in causa criminis, si mors aut mutilatio sequatur; & milites in bello justo vulnerantes & occidentes, can. *Si quis viduam, dist. 50. & cap. 51.*

In Archiepiscopatu, de raptorib. & cap. fin. de cler. vel monach. in 6. & Clement^o unica de homicid. Et olim Idacius & Ithacius Epilcopi fūere condemnati in Ecclesia ex hoc uno, quod Priscillianum impurissimum hæresiarchum accusassent apud Maximum Imperatorem, qui Priscillianum capitali supplicio addixit, ut scribit Severus Sulpicius. Et Sanctus Augustinus epift. 54. Macedonio primariæ dignitatis viro rationes reddit cur ipse illius clementiam interpellaverit, ne viri quidam nefarii ultimo, quod commerebantur, supplicio afficerentur, sed mitius in illos animadverteret.

XVII. Cæterum licitum est & irregularitatis expers, si Sacerdos intendens flagitia reprimi, suadeat Principi ut legem ferat, quā certorum criminum rei morte digni plectantur capite; non enim per generalem istam provisionem potest dici causa mortis, nisi remota, ut patet ex can. *Delatori*, 5. quæst. 6. Ita docent Ugolinus, Avila, Henriquez, Suarez, Filliuclius, Bonacina. Potest quoque citra irregularitatem Confessarius refuseare abolitionem Magistratui nolenti punire ex officio & secundum leges flagitosum, quem lex jubet cōditis damnari, modò generatim loquatur, ut puniat secundum legem neque directè intimet mortis poenam. Eadem ratione potest Confessarius reum urgere juridicè interrogatum, ut suum capitale crimen confiteatur Judici; fungitur enim hac in parte officio suo.

XVIII. Differunt autem laici, aut etiam Clerici neque facti, neque Ecclesiasticis præbendis addicti, à Clerico sacro, vel beneficiario in causa mortis aut mutilationis ex jure licita: quia primi non peccant, licet incurvant exinde irregularitatem; isti verò præter irregularitatem mortali etiam peccato se implicant, quia contra Canonum vetita faciunt in re gravi, cap. *Sententiam sanguinis*, ne clerici, vel monachi.

XIX. Ut autem accusator in materia criminis capitalis sit ab hac irregularitate immunis, duæ conditions exiguntur. Prima est, ut accuset de injuria sibi suisve rebus illata, non verò alteri. Secunda, ut expresse protestetur se nullam intendere capitis, aut mutilationis poenam, cap. *Prælati*, de homicid. in 6. Ita verò protestatio si fiat à teste, nihil illi prodest, cùm ipse interveniat in aliena causa: sed prodest Clerico illum acusanti qui suam violavit Ecclesiam, quia propriæ Ecclesie causa ad eum pertinet, nec est censenda ipsi aliena. Bonacina & alii communiter. Idemque docent non esse irregularem illum qui cum dicta protestatione revelat patriæ proditionem, quia omnes ad hoc tenentur jure naturæ, & quia ad singulos pertinet salus patriæ communis, cùm singulorum personas, & fortunas comprehendat.

X X. Clerico testificari non licet in causa sanguinis, can. *His à quibus*, 23. quæst. 8. neque ad id ullo jure compelli potest. Sanè potest testificari ad innocentis oppressi liberationem, petita sui Superioris licentia.

F Fff 2 Quanvis

Quanvis exinde præter ipsius testis intentionem sequatur ut calumnior ultimo puniatur supplicio; id enim contingit per accidens. Testis enim qui abditam veritatem manifestavit, solam intendit innocentis rei liberationem, non verò, ut supponimus, accusatoris poenam. Hoc sapienter docent Ugolinius, Avila, Sayrus, Suarez, Filluciūs, & qui hos allegat & sequitur Bonacina de irregularitatibus, disp. 7. q.4. punct. 3. n.4. Atque ita nulla inde nascitur irregularitas.

X X I. Laicus Chirurgiam aut Medicinam exercens juxta suæ artis regulas, non incurrit irregularitatem, et si membrum resecet aut resecari mandet; non enim est defectus lenitatis si pars admittatur ad totius conservatiōnem. Sed si per gravem culpam Chirurgi, vel Medici homo deformetur, vel intereat, incurrit irregularitas ex delicto.

X X I I. Qui sunt sacris Ordinibus initiati prohibentur mederi per abscissionem, aut adiunctionem membra alicuius, cap. *Sententiam sanguini*, ne cler. vel monach. & cap. *Tuēnos*, de homicid. Sed neque peccant inde, neque irregularitatem contrahunt, si absque abscissione, vel unctione Medicinam exerceant secundum artis regulas, & sine avaritiae labe, aut alio abusū, periculo, vel prava suspicione, ex communī sententiā. Potest etiam Sacerdos consulere secundām regulas Medicinæ, vel exhortari ut membrum amputetur sphacelisimo affectum, dum caveat ne abscissionem per se exequatur; id enim, ut dixi, Canones ei prohibit. Neque peccato, aut irregularitati subditur Sacerdos qui juxta Medicinæ præscripta iussit, vel consuluerit membra amputationem, aut venae sectionem, tametí fortuitò & ex accidenti mors inde sequuta fuerit. Bonacina citans ad hoc Molinam, Rodriguez & alios.

X X I I I. Multò minus ergo peccant, vel irregularitatem incurre dicī possunt, five Sacerdotes, five laici, qui bonâ intentione, neque credentes ægrum ex hoc citiū moritum, ei juscum propinant unde fatut æger inopinatò citiū moriatur & suffocetur, aut ex motione corporis expiret, ut contra Toletum afferunt Suarez, Ugolinus, Bonacina de irregul. disp. 7. quæst. 4. punct. 7. num. 12. Coninch tom. 2. disp. 18. dub. 9. num. 7. & seqq. etiamsi aliqua venialis culpa intervenerit, ut ipsi docent. Hujusmodi enim officia per se & directè non tendunt ad mortem, neque ad ejus accelerationem. Itaque nihil commune habent cum irregularitate quam incurunt illi qui efficaciter influunt ad hoc, ut citiū perveniant ad locum supplicii: illa namque itineris acceleratio directè & per se operatur accelerationem supplicii, de qua dubitare non potest ille ipse qui accelerat profectionem ad patibulum. Ille itaque infirmo administrans non alteri obnoxius est impedimento, quām quæ memorantur in cap. 13. 14. 15. 16. de homicid. volunt, ut si dum pulsatur campana, ipsa cadens, aut lignum campanilis hominem peremerit: vel Clerico equitante, si equus ferociens rupit habenis, cùm retineri à selliore non posset, infantem obvium occiderit.

derit, qui est casus capituli *Dilectus filius*, cod. tit. Huc pertinet cap. *Ex literis*, il 1. & cap. *Ex literis*, il 2. cod. tit. Ubi autem mortalis culpa intervenisset, ut si quis periculum prævidisset, neque tamen ullam dignatus fuisset adhibere præcautionem, tunc locus esset irregularitati, non quidem ex defectu, sed ex delicto: quia culpa mortalis casum præcessit.

X X I V. Qui somno, vel furore corruptus alterum occidit, aut etiam qui mentis compos violentum aggressorem interemit cum moderamine inculpatæ tutelæ, non valens per fugam evadere, hic neque lethali culpâ, neque irregularitate obstringitur. Clement, unica de homicid. Disputatur de eo qui alterum occidit invasorem alienæ vitæ, ut patris, filii, fratri, uxoris, non valens aliter succurrere periclitantibus. Fieri hunc irregulararem affirmat Gloss, in d. Clement. unica de homicid. in verb. *Suum*: & Sylvester verb. *Homicidium* 1. n. 13. Martinus Navarra cap. 27. n. 237. Negant verò recentiores, Covarruvias, Petrus Navarra, Lessius, Suarez, Bonacina, Fililius, Coninch de Sacram. tom. 2. dif. p. 18. dub. o. num. 77. & seqq. hac ratione, quia nullo jure generatim statuitur, illum esse irregulararem qui quamque actione hominem occidit; sed eum qui hoc facit aut cum peccato mortali, aut sine peccato quidem mortali, sed tamen planè voluntariè, ut sunt Judices, milites, qui omnes publica freti sunt autoritate. Privata verò, atque involuntaria homicidia non subduntur irregularitati, nisi casum lethalis culpa præcesserit, d. cap. *Ex literis*, il 1. de homicid.

C A P U T X X .

De irregularitatibus ex delicto.

I. **A**d incurrandam irregularitatem ex delicto requiritur iuxta æquiorum & communiorum Doctorum sententiam mortale peccatum. Navarra cap. 27. num. 252. & 253. Suarez, Avila, Sotus & alii, Ratio est, quia pena debet habere cum delicto proportionem, cap. *Felicitas*, de penis in 6. Cùm ergo irregularitas ex delicto nascens sit gravissima pena, non debet incurri nisi per grave delictum, & non per veniale. Si ergo contingat aliquem in delicto cui Jus penam impo- sit irregularitis, non plus peccasse quam venialiter, sive ex subreptione, sive ex imprudentia, aut ignorantia tantum veniali, aut ex oblivione, ita ut non adhibita fuerit sufficiens deliberatio, ille quanvis in externo foro haberit possit pro irregulari, non tamen in foro conscientiæ, poteritque sua Beneficia retinere, fructusque percipere, & ad alios Ordines aspirare sine dispensatione, modò nihil inde oriatur scandali,

FFff 3

II. Requ